

CONCLUSIONS

II CONGRÉS DE LA PRODUCCIÓ AGROALIMENTÀRIA ECOLÒGICA

19 de maig de 2022. Recinte El Sucre, Vic.

El sector de la producció agroalimentària ecològica català ha estat cridat a participar de l'elaboració del futur Pla d'Acció per al Desenvolupament de la Producció Ecològica, que ha de definir i tirar endavant la Generalitat de Catalunya per ser implementat entre els anys 2023 i el 2027.

El procés de participació ha recollit les aportacions de totes les persones que hi han volgut participar, procedents de l'àmbit de la producció, de la transformació, de la distribució, de la comercialització, del consum, de la formació, de l'assessorament, de la recerca i innovació i, també, de l'Administració.

Al llarg de diferents sessions en línia s'ha abordat en primer lloc un diagnòstic per poder tenir una panoràmica de la situació actual i de com és viscuda per part de les diferents baules del sector. Les aportacions d'aquestes sessions, de les sessions autogestionades convocades per entitats i agrupacions, i també les de persones que a títol particular hi han volgut participar, s'han recollit en una **DAFO** àmplia de la qual se n'ha extret aquesta síntesi:

DEBILITATS

Majors costos: el sector de la PAE continua tenint majors sobrecostos i lucre cessant que la producció convencional.

Dificultat en defensar el diferencial de preu: certes produccions ecològiques tendeixen a veure disminuït el diferencial entre el preu en origen en ecològic respecte el producte convencional, fet que provoca situacions de preus en origen en ecològic pagats sota costos de producció, posant en risc llur viabilitat econòmica.

Manca de matèries primes de proximitat

Necessitat d'eines per afegir valor localment que permetin millorar la comercialització del producte per part de la pròpia pagesia; és imprescindible facilitar l'elaboració de la pròpia producció, per poder-ne incrementar el valor afegit.

Insuficient interrelació entre les diferents baules: les dificultats per conèixer l'origen dels productes agroalimentaris ecològics i la contaminació a què està sotmès el terme ecològic en la comercialització agroalimentària fan difícil tenir una cadena de valor ecològica més sostenible, mediambientalment i econòmicament, i fàcilment identificable pel consumidor.

Escassos recursos per recerca i desenvolupament

Coneixement poc generalitzat de les bondats de la producció ecològica: és necessari continuar fent pedagogia del segell de certificació a la societat.

L'etiquetat ecològic no està incorporant valors que avui són més demandats: traçabilitat, proximitat, valor nutricional, per exemple.

Els punts de venda necessiten reforçar les garanties que ofereixen

AMENACES

El consum d'alimentació ecològica ha deixat de créixer i hi ha canals on està caient.

Increment generalitzat de costos, amb dificultat per ser repercutits: costos innecessaris fruit de procediments administratius, increment de costos de producció sense poder-los repercutir en el preu de venda, increment de la fiscalitat fruit de dependre més de la mà d'obra.

Pèrdua d'avantatges competitiu en no accedir a recursos per innovar: insuficients recursos públics; escassa recerca, innovació i transferència.

Devaluació i confusió del terme "sostenibilitat": s'utilitza en productes que no són sostenibles. L'ús del terme pot ser una porta per legitimar el "blanqueig verd" o "green washing".

Devaluació del terme certificat ecològic: contaminació del terme ecològic a causa de la promoció d'altres termes ambigus als quals es vol atribuir els mateixos o millors atributs: natural, sostenible, etc.

Canvis normatius en aspectes que no contribueixen a enfortir el sector.

Evolució ràpida del pes dels diferents canals de comercialització, que pot afeblir la vinculació productors-consumidors.

Pressió per augmentar les productivitats a curt termini, en demèrit de consideracions ecològiques.

FORTALESES

Beneficis objectius que aporta la producció ecològica: afavoreix un entorn segur i saludable; pràctiques productives responsables i respectuoses que ajuden a mitigar el canvi climàtic com la regeneració del sòl incrementant la fertilitat i l'augment de la biodiversitat.

Disposar d'un organisme de certificació públic i el logo del CCPAE, que dona seguretat a les persones productores i consumidores.

Un marc normatiu comunitari clar.

La dinàmica mantinguda de **creixement i diversificació,** tant del sector com dels productes ecològics.

OPORTUNITATS

La percepció favorable que es té del producte ecològic ofereix la millor base per una comunicació efectiva: més saludable, millor qualitat, més sostenible, menys impacte ambiental.

L'esperada introducció de la **compra pública** ha d'oferir grans possibilitats de desenvolupament i un increment en el consum.

La producció ecològica té la capacitat d'evolucionar i transformar-se en un **model agroecològic** que tingui en compte aspectes socials i que doni resposta a la situació d'emergència climàtica i alimentària.

El segell ecològic és susceptible de ser reforçat amb atributs complementaris.

Afavoreix el manteniment de **la pagesia i el teixit rural** impulsant el relleu generacional.

EL MARC DEL PLA D'ACCIÓ EUROPEU i EL II CONGRÉS CATALÀ

L'anàlisi d'aquesta DAFO ha estat el punt de partida per, posteriorment, iniciar la fase de recollida de les propostes per a la redacció del Pla d'Acció per al Desenvolupament de la Producció Ecològica 2023-2027. Aquest Pla s'emmarca en els programes que els estats membres de la Unió Europea estan elaborant per donar resposta al mandat de la Comissió per impulsar la producció ecològica.

El març del 2021, la Comissió Europea presentava el seu Pla d'Acció per al desenvolupament de la producció ecològica amb un objectiu clar: el 2030, el 25% de la superfície agrària útil de la Unió Europea han d'estar sota el maneig certificat ecològic. Per aconseguir-ho, presentava 23 accions estructurades en tres eixos:

1. Impuls del consum: estimular la demanda i garantir la confiança dels consumidors i consumidores
2. Augment de la producció: estimular la conversió i consolidar les baules de la cadena de valor
3. Millora de la sostenibilitat del sector: augment de la contribució de l'agricultura ecològica a la sostenibilitat.

Al mateix temps, la Comissió Europea instava als estats membres a aprovar els seus plans d'actuació ajustats a la seva realitat política, socioeconòmica i geogràfica.

A Catalunya, el procés participatiu per dissenyar el Pla d'Acció propi ha recollit 183 propostes. D'aquestes 183 propostes:

- S'han considerat 13 com a poc ajustades a la realitat o a la normativa, o bé d'impossible compliment.
- Una de les propostes ja s'estava realitzant
- 124 propostes han estat consensuades en les sessions participatives en línia
- 44 propostes no s'han concretat prou o no han obtingut prou consens

Les propostes recollides en el procés participatiu que no s'han concretat prou o que no han obtingut prou consens s'han portat a debat en el II Congrés de la Producció Agroalimentària Ecològica, que ha comptat amb l'assistència de 148 persones i el

seguiment en línia d'una mitjana de 30 persones més. Les propostes s'han distribuït en 10 taules de debat on les persones assistents han pogut presentar i escoltar aportacions per avançar en els consensos.

Les propostes que es presenten a continuació són, doncs, fruit del consens de les taules del Congrés i també de les sessions en línia organitzades durant el procés participatiu. S'han agrupat per punts per facilitar la lectura i la síntesi.

PROPOSTES PRINCIPALS PER EIXOS

EIX 1: Estimular la demanda i garantir la confiança de les persones consumidores

- Estimular la demanda, a través de compra pública, campanyes divulgatives adreçades al públic en general i també a joves i adolescents i a través d'una reducció de l'IVA en aliments ecològics. Donar a conèixer els controls i la certificació que passen els productes ecològics, així com incrementar els controls en els punts de venda per garantir la confiança dels consumidors.
- Suport econòmic al sector per evitar la deriva elitista del consum d'aliments ecològics.

Eix 2. Estimular la conversió i consolidar totes les baules de la cadena de valor de la producció ecològica

- Promoure mesures que afavoreixin la transmissibilitat de les finques vers productors ecològics i nous productors ecològics, com per exemple amb la creació d'un banc de terres i revisió de contractes d'arrendament. Impulsar el relleu generacional donant suport a la conversió de finques convencionals a ecològiques d'aquella pagesia propera a la jubilació i lligar aquest suport a la transmissibilitat d'aquestes finques.
- Més recursos públics per:
  - Incrementar els ajuts a la PAE i/o minoració de la fiscalitat per reduir el sobrecost i lucre cessant que té respecte la convencional.
  - Incrementar el personal del CCPAE.
  - Millorar la dotació pressupostària per a les ADV que fan assessorament en producció ecològica.
  - Millorar la dotació de la recerca aplicada i de la transferència en producció agroalimentària ecològica; millorar la seva coordinació amb les necessitats del sector.
- Manteniment de la certificació pública.
- Revisió de la fiscalitat de la PAE (IRPF, règim de cotització de la Seguretat Social adaptada segons necessitats de mà d'obra, reducció de l'IVA).
- Acompanyament de les persones operadores que necessiten fer modificacions per adaptar-se a les nova normativa.

Eix 3. Incrementar la contribució de la producció ecològica al medi ambient i a la sostenibilitat del sistema alimentari

- Logo de producció agrària ecològica que permeti diferenciar el producte produït, elaborat i comercialitzat sota uns paràmetres més estrictes dels que marca la normativa i que ja està demanant la societat (proximitat, criteris agroecològics en la producció, l'elaboració i la comercialització del producte).
- Incentivar la producció de lleguminoses, atorgar ajuts per a la fertilització, ajuts per a la certificació i ajuts per a la conservació del medi.
- Incorporar la visió agroecològica en la producció, l'elaboració, el comerç i la distribució dels productes ecològics, a través de guies de bones pràctiques.
- Millorar la coordinació del coneixement (recerca, innovació i transferència) en PAE.
- Blindar la producció ecològica davant de l'impacte de l'agricultura convencional i aconseguir que no siguin les persones que tenen la certificació ecològica les qui assumeixin el cost de la coexistència (contaminació per OGM, contaminació per deriva...).

PROPOSTES TEMÀTIQUES

1. **Accés a la terra:** (abans d'implementar accions que afavoreixin l'accés a la terra, és necessari que es desenvolupi el Reglament de la Llei d'espais agraris 3/2019).
  - fomentar els bancs de terres i la creació d'una bossa pública de terres sota el marc dels espais test; recuperació de terres abandonades que puguin ser comprades per l'Administració i penalització de forma positiva via impostos de l'abandonament de les terres;
  - unificar criteris entre tots els bancs de terres i iniciatives similars tant públiques com privades i crear una sola base de dades;
  - a l'hora, que els bancs de terres estiguin vinculats a espais test i que aquests siguin un espai formatiu i empresarial per tal que es puguin crear sinergies i intercanvi de coneixement d'experiències actuals, algunes de les quals ja s'estan portant a terme: Consorci de Gallecs, Escola de Pastors, projecte de silvopastura a Gandesa són un exemple per afavorir el relleu generacional i la incorporació dels joves al sector PAE;
  - crear bancs de granges, bancs d'eines, de masos i bancs de terres per a microalgues.
2. **Ajuts per:**
  - difondre els productes eco;
  - a persones productores que inclouen pràctiques que ofereixen beneficis ecosistèmics a tota la societat (ODS 13 i 15);
  - impulsar els ajuts a joves i facilitar el relleu generacional;

- esbrinar el preu real d'un producte eco versus un convencional, tenint en compte costos de certificació i l'impacte dels productes convencionals al medi ambient; millorar la dotació pressupostària de les ADV; fer agricultura eco "mosaic" en espais protegits de la Xarxa Natura 2000;
- prioritzar l'accés a les accions de Prodeca i Acció a petites i mitjanes empreses ecològiques;
- digitalització comercial per grups de consum (ODS 11);
- incrementar la producció de lleguminoses;
- fertilització del sòl i conservació del medi;
- al foment d'innovació tecnològica (en finques que són un model de producció ecològica);
- invertir en la millora autogestionada de la finca: elaboració i comercialització.

3. **Assessorament:**

- potenciar l'assessorament i la figura de l'assessor tècnic deslligat dels interessos comercials;
- ampliació i més dedicació de les persones dinamitzadores de la PAE;
- crear una comunitat d'assessorament tècnica-administrativa multidisciplinària formada per diferents rols: assessor, acompanyament o mentoria i dinamització;
- crear un registre d'assessors en PAE per facilitar l'accés a la informació;

4. **Campanyes:**

- de col·laboració i de conscienciació, pel que fa als beneficis ambientals i saludables de la PAE. Segmentar-les per grups i productes fent incidència en el jovent, ja que són el futur, i comunicar-les en mitjans nacionals i locals.

5. **Comerç i Consum:**

- ajudes en la professionalització del comerç bio amb una visió més empresarial mitjançant campanyes de comunicació sobre les virtuts i el preu del producte, per crear aliances entre comerços per millorar la competitivitat i campanyes d'acompanyament i assessorament;
- ajudes per simplificar els tràmits administratius i burocràtics del petit comerç; suport de l'Administració a la certificació de les botigues eco i posterior control;
- fomentar aliances estratègiques entre productors i comercialitzadors quant a logística i aprofitament i/o creació de centres de distribució;
- simplificar la burocràcia per al compliment de la normativa per part del petit comerç; fomentar parades de producte ecològic en els mercats;
- més polítiques de suport a la venda directa en finca i als mercats municipals i de pagès: acompanyament amb tècnics assessors, millora en l'etiquetatge i en la comunicació de les virtuts de producte que es ven i del preu associat.

6. **Compra pública:**

- als llocs públics (hospitals, residències, escoles, presons...) a través dels plec de condicions;
- fomentar la compra pública d'aliments ecològics i estimular-ne el consum general difonent els beneficis que tenen, tant entre la població consumidora com en centres educatius.

7. **Divulgació:**

- jornades de portes obertes en finques adreçades a les persones consumidores i també a les productores;
- elaborar un manual de bones pràctiques agroecològiques;
- més visibilització de la dona.

8. **Escoles:**

- incloure l'agroecologia en el pla d'estudis escolar de primària i secundària i potenciar els horts escolars.

9. **Estructuració del sector:**

- organitzar un debat conjunt amb tots els sectors productius per detectar necessitats i prioritzar les necessitats de recerca i formació; acompanyar-ho de programes estructurats a llarg termini que donin resposta a aquestes demandes;
- calen equips multidisciplinaris;
- adaptar i promoure la Taula Sectorial de la PAE a la realitat del sector i com a eina bàsica de diàleg entre tots els seus àmbits.

10. **Formació:**

- fomentar les escoles verdes en primària i secundària
- creació d'un cicle formatiu de grau superior en agroecologia i canvi climàtic per part de l'INCUAL (Instituto de Cualificaciones). El grau superior permetria un currículum ideat per a persones gestores de finques grans i per a persones que tinguin projectes amplis que poden incidir ambiental, social i econòmicament en l'entorn rural on s'ubiquen; continuar apostant per a la formació dual i la formació continua;
- formació especialitzada en cultius específics com l'arròs;
- formació comercial a personal de botigues, que són les que comuniquen a les persones consumidores;
- cal una formació continuada en matèria de producció ecològica.

11. **Mesures normatives fiscals:**

- reducció de l'IVA dels aliments ecològics.

12. **Procés d'elaboració d'una llei de Producció Agrària Sostenible per part del DACC:** no se'n coneix el contingut. Es demana la transparència en el procés, que no podria

culminar sense l'acord amb el sector ecològic; es remarca que, en tot cas, la posada en marxa d'un etiquetat de "Producció sostenible" crearia confusió i faria perdre l'interès per l'aliment ecològic certificat. Es considera, per tant, inacceptable.

13. Producció:

- augmentar la superfície eco fins arribar a l'objectiu del 25% en PAE en superfície agrària útil, prioritzant les produccions agroramaderes deficitàries en el país.

14. Recerca/Innovació:

- més inversió i més ajustada a les necessitats del sector;
- creació d'un òrgan de recerca multidisciplinar especialitzat en producció agroalimentària ecològica que estableixi els objectius i les prioritats, capaç de mobilitzar els recursos, on tots els centres que ja estan fent recerca en aquest àmbit puguin treballar en xarxa i compartir coneixements i avenços, i que assumeixi una transferència efectiva per als diferents perfils vinculats a la PAE;
- facilitar la participació de petits productors i empreses en els grups operatius avançant el finançament a través de l'Institut Català de Finances i contemplant la bonificació d'interessos;
- dotar de més pes i compensar econòmicament les finques pilot;
- incorporar específicament els aspectes lligats a la producció i l'alimentació ecològiques en les tasques del Consell Català de l'Alimentació.

15 Segell Ecocat:

- creació d'una certificació o normativa pública per a la identificació de producte ecològic i català, cultivat i elaborat a Catalunya. Aquesta normativa podria incloure aspectes com preu just, empresa familiar, aspectes ambientals i/o socials. Hauria de ser una normativa senzilla i fàcilment auditable.

El II Congrés de la Producció Agroalimentària Ecològica anima al desenvolupament del Pla d'Acció en cooperació amb el conjunt del sector i la cooperació de tot el govern català.